Ilman oleskeluoikeutta maassa olevia koskeva hanke

Minna Hulkkonen, Jutta Gras, Kukka Krüger

18.2.2022

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lähtökohdat

- Hanke on osa laajempaa kokonaisuutta. Keinot ehkäistä ns. varjoyhteiskunnan syntymistä ovat moninaiset.
- Hanke perustuu laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaiseen toimintaohjelmaan (LAMA-ohjelma).
- Selvitykset ovat luonteeltaan erilaisia:
  - ehdotus lainsäädäntömuutokseksi / alustavia pohdintoja ja eurooppalaisia ratkaisuja
  - priorisoitu hallitusohjelmakirjaukseen perustuvan selvityksen valmistelu.

LAMA-ohjelman toimenpiteet

Toimenpide 44

Selvitetään alkuvuodesta 2021 valmistuneen kansallisen tutkimusaineiston ja eurooppalaisen vertailun perusteella mahdollisia kansallisia ratkaisuja pitkään maassa ilman oleskeluoikeutta oleskelleiden henkilöiden tilanteeseen. Mahdolliset päätökset asiassa tehdään erikseen.

Toimenpide 49

Hallitusohjelman mukaisesti kehitetään lainsäädäntöä ja soveltamiskäytäntöä sen edistämiseksi, että työllistyneet kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet voivat nykyistä joustavammin saada oleskeluluvan työn perusteella. Tässä tarkoituksessa laaditaan selvitys lainsäädäntömuutoksesta koskien muukalaispassin ja tilapäisen oleskeluluvan myöntämistä tapauksissa, joissa ne myönnettäisiin rajoitetuksi ajaksi, jotta henkilö voi matkustaa hankkimaan matkustusasiakirjan oman maansa viranomaisilta, ja tehdään tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Selvitys mahdollisista ratkaisuista maassa ilman oleskeluoikeutta olevien tilanteeseen

Maassa ilman oleskeluoikeutta olevat

- Arviolta vajaat 3 000 vuonna 2016 tai aiemmin Suomeen tullutta turvapaikanhakijaa oleskelee edelleen maassa.
- Noin 10 % alaikäisiä, jotka maassa vanhempiensa kanssa.
- Heterogeeninen ryhmä (työllistyneitä, lapsiperheitä, rikostaustaisia ym.)

Mahdolliset täydentävät ratkaisut

- Tarkasteltu oleskelulupiin liittyviä ratkaisuja eräissä muissa Euroopan maissa. Ajankohtainen kysymys esim. Irlannissa ja Saksassa.
- Toteuttamisvaihtoehdot: ulkomaalaislain oleskelulupasäännösten muuttaminen ja kertaluonteinen laillistaminen erillislailla.
- Nykyisten ulkomaalaislain säännösten muuttaminen siten, että ne ratkaisisivat pitkään maassa ilman oleskeluoikeutta olevien tilanteen ja samalla vastaisivat tulevaisuuden haasteisiin, on vaikeaa. Oleskelulupajärjestelmää kokonaisuudessaan tarkastellaan ulkomaalaislain uudistamisen yhteydessä.

Mahdolliseen erillislakiin liittyviä pohdintoja

- Mahdollinen kohderyhmä: kansainvälistä suojelua Suomesta vuonna 2016 tai ennen sitä hakeneet, edelleen Suomessa oleskelevat henkilöt; rajatummin esim. lapsiperheet
- Mahdolliset oleskeluluvan edellytykset:
  - hakija on oleskellut Suomessa lähes yhtäjaksoisesti
  - hakija ei ole syyllistynyt rikoksiin
- Menettely olisi määräaikainen: oleskelulupaa voisi hakea esim. kuuden kuukauden ajan.

Matkustusasiakirjavaatimusta ja muukalaispassin myöntämistä koskeva selvitys

Mahdollisuus poiketa matkustusasiakirjavaatimuksesta

- Hallitusohjelmakirjauksen taustalla on tilanne, jossa henkilöllä oikeus hakea oleskelulupaa Suomesta käsin, mutta lain 35 §:n matkustusasiakirjavaatimuksen täyttäminen on vaikeaa. Hankaluudet liittyvät matkustusasiakirjan hankintaan Suomen ulkopuolelta.
- Matkustusasiakirjavaatimusta koskevaan 35 §:ään sisällytettäisiin kohtuullisuusharkintaa eli tilanteita, joissa oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevasta matkustusasiakirjavaatimuksesta voitaisiin poiketa. Myös muukalaispassin myöntämistä koskevaa 134 §:ää muutettaisiin.
- Tavoitteena on edesauttaa sitä, että henkilöllisyys saadaan jatkolupavaiheessa selville.
- Lisäksi lakiin lisättäisiin oikeuskäytännön ja Migrin soveltamiskäytännön pohjalta tilanteita, joissa matkustusasiakirjavaatimuksesta voidaan poiketa.

Mitä muutokset tarkoittaisivat käytännössä?

- Oleskelulupien myöntämisedellytysten osalta muutos koskisi ainoastaan matkustusasiakirjavaatimusta.
- Ehdotuksella edesautettaisiin sitä, että Suomessa oleskeleva ja oleskeluluvan edellytykset kaikilta muilta osin täyttävä henkilö voisi oleskeluluvan ja muukalaispassin turvin hankkia kansallisen matkustusasiakirjan ja siten täyttää matkustusasiakirjavaatimuksen jatkolupaa hakiessaan.
- Ehdotuksilla nostettaisiin Maahanmuuttoviraston soveltamiskäytäntöä lain tasolle ja matkustusasiakirjavaatimuksen yhteyteen.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
www.intermin.fi